

[K. B. Andersen.]

Så sagde ministeren, at blot det at slette det punktum, vi foreslår slettet, ikke løser problemet. Det er da muligt, at forslaget teknisk skal ændres, og det håber jeg ministeren vil være os behjælpelig med. Jeg kan kvittere og sige: vi har ikke spor imod, at ministeren hjælper os på dette punkt i udvalget. Jeg gør igen opmærksom på, at henvendelsen fra Danmarks Lærerforening, der altså er kommet i enhver henseende uafhængigt af dette, bruger samme vending: at folkeskolelovens bestemmelser om forsøg bør ændres med henblik på det, det her drejer sig om. Danmarks Lærerforening synes altså at lide af samme vildfarelse, som jeg lider af, men jeg forstår, at ministeren har bedre information; den glæder vi os til at modtage i udvalget, sådan at vi kan få lavet det perfekte forslag på dette punkt, der tiltrænges, uden også her at udsætte reformer. Vel skal ministeren være loyal over for den øvrige regering, men han behøver ikke at føle sig forpligtet til selv på punkter, hvor man kan komme igennem; at tro, at enhver reform skal forsinkes i den regering; det står der jo ikke i grundloven endnu.

Undervisningsministeren (Helge Larsen):

Hr. K. B. Andersen citerede endnu en gang Danmarks Lærerforenings henvendelse til skoleudvalget. Jeg skal gerne understrege, at jeg aldeles ikke — det kunne måske ligge i det, hr. K. B. Andersen sagde — har villet antyde noget om, at hans initiativ har forbindelse med dette.

Så skal jeg i øvrigt blot gøre opmærksom på, at der er adgang til at etablere forsøg og samlæsning mellem 8. og 9. klasse og mellem 1. og 2. real. Det eksisterer i dag, det praktiseres, og det kan gøres i en lang række fag, men det kan ikke gøres og er heller ikke fra nogen side ønsket gjort i sprogfagene og matematik. Det kan gøres i andre fag, men det kan ikke gøres i 3. real, fordi der er ganske bestemte krav, som skal opfyldes til realeksamen.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (K. B. Andersen): Ministerens sidste udtalelse kunne tyde på, at ministeriet er villigt til at skifte administrativ praksis, sådan at det,

som vi her tilsigter, kan nås uden en lovændring. Det har det ikke hidtil kunnet. Kan vi få et sådant tilsagn, ser tingene jo også anderledes ud, men med den nuværende tilstand er det altså ikke muligt, og den radikale minister må finde sig i, at her er et punkt, hvor der tiltrænges ændringer; jeg ved, det irriterer ham, men jeg tror, han må finde sig i det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til udvalget for undervisning og uddannelse. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om til lægsbevilling for finansåret 1. april 1968-31. marts 1969. (Statens bygge- og boligfond) [af Arne Larsen m. fl.]

(Lovforslaget (nr. 4) findes i tillæg D., fremsættelsen i tidenden sp. 77).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Boligministeren (Hastrup): Lovforslaget går primært ud på at forhøje det beløb, som i år er til rådighed til udlån til byggeomdning og arealerhvervelse, med 262 mill. kr. til i alt 386 mill. kr. Forslaget er således i det store og hele i overensstemmelse med det af den tidligere regering fremsatte forslag til finanslov for finansåret 1968-69.

Herudover stilles der forslag om, at den bemyndigelse, som er tillagt boligministeren til at give lånetilsagn i de følgende 4 finansår, udvides, således at der i stedet for den nu gældende ramme på 150 mill. kr. om året fastsættes en ramme på 500 mill. kr. pr. år.

Finansieringen af kommunernes grundkøb og byggemodning var jo traditionelt et rent kommunalt anliggende. Tilkomsten af statens bygge- og boligfond med en udlånsmasse til disse formål på 124 mill. kr. i

[Boligministeren.]

finansåret 1968-69 og 150 mill. kr. i de følgende finansår betyder således i sig selv en væsentlig støtte til denne del af kommunernes investeringsvirksomhed.

Når den nuværende regering ved sin tiltrædelse ikke kunne acceptere den forrige regerings forslag om en forhøjelse af udlånsmassen til 400 mill. kr., var dette et led i den samlede finanspolitiske bestræbelse på at tilpasse den offentlige aktivitet til samfundets økonomiske bæreevne. Den finanspolitik, som regeringen har ført, har jo for så vidt også været interessant i denne forbindelse, fordi den har medvirket til, at kommunernes finansieringssituation nu er væsentligt bedre, idet den har medført en lettelse af pengepolitikken, således at også kommunerne nu har lettere adgang til at opnå lån i pengeinstitutterne, end de havde på det tidspunkt, da det oprindelige forslag om udlån til disse formål over boligfondem blev fremsat.

Jeg vil også pege på, at kommunerne gennem Kongeriget Danmarks Hypotekbanks optagelse af udenlandske lån har fået lånemuligheder på godt 200 mill. kr. Ud fra en samlet økonomisk vurdering må man derfor anlægge den betragtning, at udviklingen i kommunernes finansieringssituation ikke kan begrunde en sådan slækkelse af finanspolitikken, som det fremsatte forslag ville resultere i, såfremt det blev gennemført af folketinget.

Hertil føjer sig imidlertid spørgsmålet om, hvorvidt der er behov for den foreslåede udvidelse af fondens rådighedsbeløb til udlån til byggermodning og arealkøb. Kort efter byggefondens etablering blev der af den daværende boligminister indhentet oplysning om de forventede udgifter til grundmodning og arealkøb i kommunerne inden for de i henhold til byreguleringsloven oprettede byudviklingsområder. Det indsamlede materiale viste, at der inden for disse områder i de nærmeste år måtte påregnes grundmodningsarbejder og arealkøb af et betydeligt omfang og til et tilsvarende betydeligt beløb. Som det formentlig også dengang var forventet, afspejler de oplysninger, der blev indsamlet om grundmodningsarbejdernes og arealkøbernes omfang, imidlertid ikke direkte og fuldstændigt efterspørgslen efter byggefondens udlåns-

midler. For det første falder nogle af de modningsarbejder og arealkøb, der indgik i behovsanalysen, uden for de opgaver, der kan støttes med disse lån; det samme gælder i øvrigt en del af de konkrete ansøgninger, ministeriet senere har modtaget. Ifølge loven og de fordelingsregler, der er fastsat for dens administration, fordelingsregler, som i øvrigt i det store og hele svarer til de principper, som blev fastlagt allerede under den forrige regering, skal der fortrinsvis ydes støtte til kommuner, hvor fremskaffelsen af byggemodne grunde følger de af planlægningen fastlagte retningslinjer. Herefter tilsigtes det at placere lånene i områder, hvor de må antages at få den størst mulige prissænkende eller prisstabiliserende virkning, og hvor byudviklingsmæssige hensyn gør sig gældende. Inden for de på denne måde udvalgte kommuner lægges der vægt på at støtte de økonomisk vanskeligt stillede kommuner, herunder kommuner, som har pådraget sig byggermodningsforpligtelser efter § 6 i byreguleringsloven, og som har et utilstrækkeligt befolkningsunderlag til finansiering af sådanne investeringer. Der er således ikke tale om en generel låneordning for kommunerne og heller ikke om en generel låneordning for de økonomisk svagest stillede kommuner.

De grundmodningsarbejder og arealkøb, der ikke opfylder disse kriterier, har således ikke kunnet opnå støtte. Dette gælder også, selv om der har været tale om kommuner beliggende i byudviklingsområder f. eks. i tilfælde, hvor der endnu ikke er udarbejdet en udviklingsplan for det pågældende område, eller i tilfælde, hvor det projekterede grundmodningsarbejde ikke er i overensstemmelse med den overordnede planlægning for området.

For det andet ser det ud til, at der selv for de områder, som loven tager sigte på, ikke har været helt så stort et træk på fonden, som man måske på forhånd kunne have ventet. Her har den forbedring af likviditetssituationen, som jeg lige omtalte, utvivlsomt spillet en vis rolle, fordi den har gjort det noget lettere for kommunerne at opnå lån på det almindelige pengemarked.

I den kommende tid skulle disse muligheder for at opnå lån andetstedsfra i øvrigt blive yderligere forbedret, idet kreditrationeringen, for så vidt angår kommunekredit-

705 22/10 68; 1. beh. af f. t. l. om tillægsbevilling for 1968-69, (Statens bygge- og boligfond). 706

[Boligministeren.]

foreningens grundmodningslån, jo nu er ophævet i kraft af de sidste aftaler, der er sluttet imellem Nationalbanken og realkreditinstitutterne.

Ved en vurdering af lånebehovet vil jeg endelig gerne pege på det forhold, at det med hensyn til de lånetilsagn, som indtil nu er meddelt i dette finansår, har været tilstrækkeligt efter ministeriets skøn at tilbyde kommunerne lån på 50 pct. af de udgifter, der er forbundet med arbejderne. Ved at anvende en lånegrænse på 50 pct. og ved samtidig at fastsætte en så kort tilbagebetalingsperiode som muligt har man opnået at strække midlerne, at få kommunerne til at igangsætte så meget byggemodningsarbejde som muligt inden for rammerne. Når kommunerne har kunnet klare sig med denne lånegrænse, hænger det formentlig sammen med, at de på den anden side igennem fonden har kunnet tilsikres bevillinger til udbetaling over en periode gennem forhåndstilsagn for de følgende 4 finansår. Regeringen har tilvejebragt hjemmel for denne ordning med henblik på yderligere at støtte kommunerne i deres bestræbelser for at lægge hensigtsmæssige planer for fremskaffelse af byggemodne grunde. Det er ministeriets indtryk, at kommunerne påskønner ordningen, fordi den giver mulighed for at iværksætte rullende planer for deres grundmodningsarbejder.

På baggrund af de indtil nu til ministeriet indkomne låneandragender skønnes det, at rådighedsbeløbet for indeværende finansår, 124 mill. kr., vil kunne dække de opgaver, der falder inden for det i loven fastlagte formål og de i overensstemmelse med loven fastsatte retningslinjer. Hvorvidt det for det kommende finansår fastsatte rådighedsbeløb på 150 mill. kr. også vil være tilstrækkeligt, kan jeg på nuværende tidspunkt ikke udtale mig om med sikkerhed, men foreløbig forekommer der ikke at være brug for en udvidelse, medmindre man vil give lån til modningsarbejder, som er mindre strengt påkrævet end de arbejder,

de hidtil fastlagte retningslinjer har gjort låneberettigede.

Jeg må derfor konstatere, at der på nuværende tidspunkt ikke er behov for at forhøje byggefondsrammerne for at tilgodese de med loven tilsigtede formål i henhold til retningslinjerne for dens administration.

En anden sag er det naturligvis, såfremt byggefondslån, som det er anført i motiverne til lovforslaget, også skal tjene til at bekæmpe arbejdsløshed. Dette vil naturligvis i høj grad påvirke skønnet over, hvilke rådighedsbeløb der vil være fornødne.

Jeg vil dog i den forbindelse gerne pointere, at en sådan udvidelse af kredsen, der kan modtage byggefondslån, ikke vil kunne gennemføres, uden at loven ændres. Som bekendt blev der under folketingsbehandlingen af forslaget til byggefondslov stillet et ændringsforslag om, at egnsudviklingsmæssige hensyn, og det vil jo ofte også sige beskæftigelsesmæssige hensyn, skulle tilgodeses ved fondens udlån, men dette ændringsforslag blev dengang forkastet af det daværende flertal. Regeringen er imidlertid opmærksom på problemet og vil overveje mulighederne for støtte til byggemodning i egnsudviklingsområderne.

Jeg vil i øvrigt gerne hertil føje, at hvor der foruden byudviklingshensyn tillige gør sig egnsudviklings- eller beskæftigelses hensyn gældende, kan disse to sidstnævnte hensyn medvirke til, at lån bevilges. Rent faktisk er der også bevilget eller der vil blive bevilget byggefondslån i dette finansår til 14 kommuner i egnsudviklingsområderne. Det samlede lånebeløb til disse kommuner udgør i 1968-69 ca. 17 mill. kr. eller ca. 14 pct. af rådighedsbeløbet.

Som det fremgår af disse bemærkninger, mener jeg altså ikke, at der er grundlag for nu at ændre rammerne, men det er naturligvis helt klart, at regeringen er rede til dels at drøfte dette forslag, dels også i forbindelse med en sådan drøftelse under en udvalgsbehandling at stille materiale til rådighed, der kan belyse erfaringerne om

[Boligministeren.]

denne lovs virkninger. Det er jo en forholdsvis ny lov, og jeg synes egentlig, at der er meget interessant i materialet, som der kunne være rimelig grund til at se nærmere på under en drøftelse i dette udvalg.

Kaj Andresen: Forslagsstillerne erkender selv, at det er utraditionelt at fremsætte forslag om tillægsbevilling midt i finansåret, og dette skal jeg erklære mig enig i; jeg skal i øvrigt ikke beklage mig over formen, men mere beskæftige mig med indholdet af forslaget.

Fra socialdemokratisk side har vi jo, som også boligministeren gjorde opmærksom på, allerede for måneder siden foreslået, at der for indeværende finansår skulle stilles 400 mill. kr. til rådighed for udlån fra bygge- og boligfonden. Det skete ved det finanslovsforslag, den tidligere regering fremsatte den 30. november i fjor, et forslag, der blev genfremsat og behandlet i foråret. Af dette forslag såvel som af forhandlingerne i foråret er det klart fremgået, at vi anså en bevillingsramme for boligfonden på de 400 mill. kr. for rimelig. Vi gjorde også opmærksom på, at fondens udlån i de følgende år måtte forøges til en størrelsesorden af 500 mill. kr. årlig. Derfor stemte vi også imod regeringens og dens partiers forslag om nedskæring af boligfonden med de 262 mill. kr.

Vi har fortsat den samme opfattelse af boligfondens virkninger og dens omfang, som vi havde dengang. Mit partis ordfører har under åbningsdebatten understreget dette og har gjort opmærksom på, at vi havde til hensigt ved behandlingen af det kommende finanslovsforslag, hvis ikke det indeholdt en sådan udvidelse, at stille forslag om det til den tid.

Nu har vi altså fået sagen til behandling som et forslag om tillægsbevilling, og jeg skal knytte nogle bemærkninger til om vort syn på boligfonden i det hele taget.

Det var efter min opfattelse både jordpolitisk og boligpolitisk et fejlgreb, og det var i hvert fald et tilbageskridt i forhold til det, der dengang var foreslået, da regeringen som led i forårets spareiver foretog en så voldsom nedskæring af de 400 mill. kr. til udlån fra boligfonden, som de 262 millioner var udtryk for. Jeg tror, det kan blive

dyre sparepenge. Det kan blive dyre sparepenge for borgerne, for byggeriet og for byggefagene, byggearbejderne.

Hvad det jordpolitiske angår, vil jeg sige, at de nuværende regeringspartier var som oppositionspartier vældig ihærdige i deres efterlysning af nye jordlove til bekæmpelse af grundprisstigninger og til sikring af byudvikling og planlægning. Nu haster det tilsyneladende mindre. Indtil videre er der jo på grund af regeringsskiftet sket en forsinkelse på $\frac{3}{4}$ år, og vi venter stadig i stor spænding på et udspil om jordlove, et udspil, som jo har været bebudet. Måske er det vanskelighederne med at koordinere de tilsyneladende modstridende opfattelser i regeringen, der gør sig gældende. Skulle vanskelighederne vise sig at være uovervindelige, skal vi da gerne træde til som forslagsstillere på dette område.

Det eneste hidtidige bidrag fra regeringen til at fremme en byudvikling har jo været det negative, at man nedskar boligfonden. Det er da klart, at det er vigtigt med egentlige jordlove og at få dem gennemført snart, men det er lige så afgjort rigtigt, at effektiviteten af sådanne love afhænger af, hvor store midler der fra det offentlige side sættes ind til arealerhvervelse og til byggemodning. Det er jo en erfaring, man har gjort i andre lande. Derfor foreslog vi som første led i jordlovgivningen boligfonden oprettet og en ramme for indeværende år på de 400 mill. kr. Tallet var ikke, som det er sagt, et symbolsk tal, som jo også boligministeren har gjort rede for, byggede det på reelle undersøgelser, reelle vurderinger, et materiale, der var indsamlet fra byudviklingsområderne, og som opgjorde behovet for perioden, fra vi behandlede boligfondsloven i 1967 frem til 1970 til henimod 900 mill. kr. Hertil kommer jo så i øvrigt de andre områder og de andre opgaver, som det var tænkt boligfonden skulle varetage, så det beløb, vi foreslog, var sagligt velbegrundet.

Hvis det er rigtigt, at man vil en effektiv jordlovgivning, mener jeg, at man ved nedskæring af boligfonden har taget et af de vigtigste midler ud. Det meget beskedne beløb for indeværende år på 124 mill. kr. til byggemodningslån, som jo endda kun er nået ved at undlade fuld tildeling af

[Kaj Andresen.]

midlerne fra sidste år og i stedet overføre 34 mill. kr. til i år, betyder, at hele indsatsen i år er de 90 mill. kr., som er provenuet af fondens grundkapital, og det har vel ikke meget med en jordpolitisk indsats at gøre.

Men man vil måske slet ikke nogen aktiv kommunal jordpolitik. Det forlyder jo i hvert fald, at finansministeren ikke vil medvirke til en udvidet ekspropriationsret for kommunerne til boligformål. Vil man så heller ikke gøre en finansiel indsats, så bliver der vel ikke vældig meget tilbage. For byggeriets vedkommende vil mangelen på indsats betyde stadigt stigende grundpriser, og de vanskeligheder, der er f. eks. for det sociale byggeri med at skaffe byggemodne grunde her i hovedstadsområdet, burde jo være tilstrækkelig motivering for en større boligfond.

Det tredje felt, hvor en forøgelse af boligfonden ville have en positiv virkning, er jo beskæftigelsen. Det er rigtigt, at der ved behandlingen af forslaget til boligfondslov blev forkastet et ændringsforslag, hvor man specielt nævnte egnsudvikling. Boligministeren har jo lige erkendt, at man udmærket kan tage hensyn til egnsudvikling i forbindelse med de øvrige kriterier, der er for boligfonden. Og der er vel næppe noget område, hvor man så hurtigt ville kunne skabe øget beskæftigelse, som ved en udvidelse af byggemodningsarbejderne. Der er kommuner, som har behov derfor, der er en arbejdskraft, som er til stede, og byggeriet ville få en tiltrængt indsprøjtning ved, at der blev skaffet midler til udvidelse af kommunernes mulighed for arealerhvervelse og for byggemodning.

Der er meget, der taler for det fremsatte forslag, og jeg kan på mit partis vegne anbefale forslaget.

Knud Østergaard: Må jeg i al stilfærdighed minde hr. Kaj Andresen om den behandling, som den tidligere socialdemokratiske regerings forslag om boliglov fik fra hr. Kaj Andresens og hans partis side. Jeg tænker her på de ændringsforslag, som oppositionen stillede, jeg tænker her på den mulighed for forhandling, som vi søgte, men hvor man på det tidspunkt havde bundet sig så ganske til SF, at der ikke

var noget at gøre på dette område. Må jeg have lov til at stille dette klima op over for denne meget milde tone, som jeg synes boligministeren har anvendt ved denne lejlighed, hvor han giver tilsagn om forhandling, hvor han lover at følge udviklingen på området, hvor han vil være i kontakt med udvalget under dets arbejde. Jeg er glad for, at det er en anden tone og en anden indstilling, som her kommer til orde.

Med hensyn til forslaget, som det er fremsat af hr. Arne Larsen m. fl., må jeg sige, at det konservative folkeparti ikke er nervøs for de ord, forslaget indeholder, det er mere tallene, der bekymrer os; og tallene bekymrer os, fordi de ødelægger det økonomiske billede, som regeringen er ved at tegne, det billede, som skal genskabe en sund økonomi her i vort land.

Til de bemærkninger, som boligministeren har udtalt, og som mit parti vel af naturlige grunde sympatiserer med, vil jeg gerne føje det spørgsmål, om det ikke netop nu, hvor vi står over for de nye love på planlægnings og på det jordpolitiske område, vil være uklogt at disponere så stort og så langt ud i fremtiden. Det, der er målet med planlægningslovene og jordlovene, er jo først og fremmest at fremskaffe fornødne arealer og få disse arealer byggemodnet samt prøve på at opnå en sækning af grundprisen. Det er da det, vi tilstræber, og jeg er overbevist om — modsat hr. Kaj Andresen — at vi meget hurtigt vil se disse lovforslag fremsat i folketinget, så det initiativ, hr. Kaj Andresen tilbyder, tror jeg vil være uforholdsmæssigt.

Jeg kan altså desværre ikke på mit partis vegne anbefale lovforslaget, som det foreligger, men jeg vil love, at vi i boligudvalget, på samme måde som vi behandler øvrige lovforslag, vil gå ind i en saglig drøftelse af det problem, vi har talt om i dag.

Arne Christiansen: Da mit partis ordfører er forhindret i at være til stede, skal jeg gøre nogle bemærkninger til SF's forslag.

Jeg kan sige med det samme, at venstre kan ikke gå ind for det fremsatte forslag om en forøgelse af bevillingerne til boligfonden og om, at rammen for lånebevillinger skal udvides. Den finansielle stramning, som har fundet sted gennem finansloven for 1968-69 med gennemførelse af besparelser, må op-

[Arne Christiansen.]

retholdes, hvis den økonomiske sanering skal fortsættes.

Det må i denne forbindelse erindres, at en forhøjelse af bevillingerne til boligfonden jo allerede har fundet sted. Hertil kommer, at andre midler skal sættes ind over for nedgangen i boligbyggeriet. Allerede gennemført er en rentenedsættelse og ophævelse af kreditrateringen, begge foranstaltninger af væsentlig betydning for nybyggeriet. Den økonomiske sanering har allerede ført til, at ejendoms- og grundpriser er stagneret over det meste af landet, ja, i visse områder endda er faldende, og den nye jordlovgivning, som — og det vil jeg også gerne sige til hr. Kaj Andresen — snart vil blive fremsat af regeringen, vil yderligere fremme denne udvikling.

Hertil kommer, at kommunerne i videre omfang har fået adgang til udenlandske lån. Noget behov for SF's forslag er der således ikke, hverken ud fra et almindeligt samfundsmæssigt synspunkt eller ud fra et særligt, isoleret hensyn til boligbyggeriet.

Venstre kan som sagt ikke gå ind for dette forslag, men jeg giver tilslutning til boligministerens henstilling om, at forslaget behandles i udvalg.

Grethe Philip: Det lovforslag, vi her behandler, har tydeligvis to formål; dels at ændre en bevillingspraksis, som forslagsstillerne åbenbart finder uhensigtsmæssig, dels at søge bevillingen til boligfonden forhøjet.

Vi har her mest talt om det sidste, men det kan måske være rimeligt også at tale lidt om det manglende bevillingsinitiativ, som forslagsstillerne taler om. Dertil er vel blot at sige, at det står jo ethvert folketingsmedlem frit for at fremsætte forslag til lov om en ny bevilling eller om forhøjelse af en bevilling ved tillægsbevilling. Når denne adgang ikke hidtil er blevet udnyttet i større udstrækning end sket er, så skyldes det vel nok først og fremmest, at der ikke er særlig stor sandsynlighed for at få bevillinger på en nylig vedtagen finanslov ændret på punkter, hvor regering og opposition har forskellig opfattelse.

Socialistisk folkeparti nærer vel næppe heller alt for optimistiske forestillinger om udfaldet af behandlingen af det foreliggende

lovforslag. I øvrigt gælder det vel, at en væsentlig del af de lovforslag, der i tidens løb er fremsat af oppositionen, har en bevillingsmæssig side, for så vidt som de vil påføre staten øgede udgifter enten allerede i det pågældende finansår eller senere. Jeg finder det rigtigt, at oppositionen har denne adgang til selvstændigt bevillingsinitiativ, men jeg ser ikke nogen ubetinget fordel i, om denne adgang udnyttes langt mere end hidtil. Jeg tænker her navnlig på forslag, der som det foreliggende vedrører det finansår, vi allerede er inde i. Ved finanslovbehandlingen sker der jo ikke blot en vurdering af den enkelte udgiftspost isoleret set, men også en vurdering af de samlede udgifter og indtægter betragtet som en helhed. Vi må se i øjnene, at vi her stadig er nødt til at øve os i begrænsningens kunst for at holde de samlede udgifter inden for den ramme, der er til rådighed, og at vi derfor også stadig stilles over for at skulle holde igen på udgifter, der set hver for sig kan synes meget påkrævede. Det er først og fremmest regeringen, der har mulighed for at danne sig det samlede overblik, som er nødvendigt også til bedømmelse af, om den enkelte udgift kan indpasses, og derfor er det efter min mening også ønskeligt, om bevillingsinitiativet i fremtiden som hidtil i første række udgår fra regeringen.

Hvad angår det konkrete forslag om forhøjelse af boligfondens midler, kan jeg henvise til, hvad der tidligere er sagt herom af mit parti bl. a. under finanslovdebatten. Vi finder, at en øget byggemodning er ønskelig, og vi har med glæde konstateret en betydelig udvidelse af de midler, der fra statens side er stillet til rådighed herfor, samt den yderligere stigning, der er planlagt i de næste år. Byggemodning vil på længere sigt være med til at fremme en hensigtsmæssig bebyggelse; derimod tror jeg, det er forkert at sige, at der på kort sigt er tale om væsentlige beskæftigelsesmæssige virkninger. Jeg tror, disse er uhyre begrænsede, da lønkvotaen jo ved byggemodning er meget ringe.

Vi finder ikke, at den finansielle og økonomiske situation alt taget i betragtning tilsiger, at vi på dette tidspunkt skal udvide bevillingsrammen for byggemodning, og vi må derfor tage afstand fra selve lovforslaget. Men naturligvis kan jeg føje

[Grethe Philip.]

til, at vi meget gerne går ind i et samarbejde og har vilje til et samarbejde, hvad angår de større bagved liggende og tilknyttede problemer i forbindelse med lovforslaget; jeg tænker på alt, hvad der vedrører jord-udbud, byregulering m. v.

Sigsgaard: Vi har jo haft inflation i mange år, og efterhånden har vi også fået inflation i ord. Ordet „boligfond“ stod oprindeligt for noget helt andet end den smule ingenting, der nu er kommet ud af det. Tinget har flere gange for nogle år siden været stillet over for et SF-forslag om en virkelig boligfond, hvis midler skulle anvendes til lavt forrentede tredjeprioritetslån, der skulle udbetales kontant. Tanken var altså, at fonden skulle billiggøre de nye lejligheder med flere hundrede kroner om måneden. Ideen var, at alle skulle have råd til at bo godt og moderne. Det ville være blevet dyrt, milliardbeløb ville der have været tale om hvert år, men vi, der stod bag forslaget, og det var jo både hr. Arne Larsen og jeg med til, fandt, at det at bo godt er så vigtigt, at det bør gå forud for så meget andet.

Forslaget blev hver gang — og jeg tror, det blev fremsat tre gange — afvist næsten hånligt af de øvrige partier, inklusive socialdemokratiet. Det kunne have været gennemført i dag; hvis det såkaldte røde flertal havde haft bare en anelse lyserødt over sig, var boligfonden blevet gennemført som noget af det første, men socialdemokratiet ville ikke være med. Nødtvungent, som en indrømmelse til SF for at stemme for momsen, gik socialdemokratiet med til den jordfond, som vi i dag taler om. Man havde fundet ud af, at tanken om en boligfond var populær, og at boligforliget var upopulært, og derfor skyndte man sig at sige, at man skam da godt ville være med til at gennemføre boligfonden. Den blev bare så lemlæstet under behandlingen, at det eneste, der egentlig er tilbage af den, er navnet. På den måde narrer man vælgerne, på den måde skuffer man sine tilhængere, på den måde taber man valg. Tænk, om man i stedet for havde gennemført det oprindelige forslag, så de nye boliger virkelig var blevet til at betale for almindelige mennesker, så boligspekulationen var blevet elimineret;

så havde folk kunnet mærke, at dette såkaldte røde flertal gjorde noget for dem, så havde flertallet været til nytte, og så kunne flertallet nok også have holdt til et valg.

Men socialdemokratiet ville ikke være med til en rigtig boligfond, og derfor har vi den ikke. I stedet for har socialdemokratiet presset af de borgerlige partier lagt navn og stemmer til den måske mest reaktionære boligpolitik i Norden. Men selvfølgelig er den nuværende lille fond da bedre end ingenting, selv om en af dens virkninger er, at den sætter kommunerne i stand til at betale de fantasipriser, som spekulanterne forlanger, og dermed sørger for, at spekulanterne holdes i live og trives.

Vi beklager ligesom SF, at fondens midler er nedsat af regeringen, og at kommunerne derfor ikke kan købe den jord, som de af hensyn til byudviklingen burde købe. Vi kan støtte SFs forslag om at bringe fonden op på den oprindelig planlagte størrelse, men vi finder ikke forslaget tilstrækkeligt. SF foreslår, at boligministeren hvert af de følgende år skal have 500 mill. kr. til rådighed; man standser altså ved 500 mill. kr., lægger ligesom et loft, og det vil vise sig at være utilstrækkeligt. SF har her været for loyalt over for socialdemokratiet, for det var jo socialdemokratiet, der i sin tid ikke under nogen omstændigheder ville gå over de 500 mill. kr. og kun efter voldsomt pres overhovedet gik med til de 500 mill. kr.

Vi håber, at SF under udvalgsbehandlingen vil foreslå beløbsrammen ændret, så der indbygges en stigningstakt.

Hr. Arne Larsen påstår i sin fremsættelse, at en forøgelse af fondsmidlerne, som han har foreslået, vil fremme boligbyggeriet og mindske arbejdsløsheden. Det er nu nok noget overdrevent. Hvis SF vil nå de mål, så må partiet, så må folketinget gå noget videre, så er noget af det første, der er brug for, en forøgelse af det almennyttige byggeri ud over rammen på de 12.000 lejligheder; helst skal der slet ikke være loft over det sociale byggeri. En sådan forøgelse forudsætter to ting, som jeg beder SF tage op under udvalgsbehandlingen, for det hænger nøje sammen med boligfonden. For det første at rentesikringsordningen udvides; den gælder kun for de 12.000 lejligheder, og der skal en tillægs-

[Sigsgaard.]

bevilling til, hvis det sociale byggeri ud over de 12.000 lejligheder også skal rentesikres. For det andet at de almennyttige boligselskaber efter bygge- og boligfundsloven kan få adgang til et lån til grundkøb.

Den 23. januar henvendte selskaberne sig til boligministeren, efter hvad de har oplyst i deres blad, men de fik et klart nej, der var ingen midler til rådighed for dem.

Hvis fonden udvides, og det kan vel ikke helt udelukkes, selv om det ser lidt pessimistisk ud efter de foregående ordførerindlæg, så bør boligselskaberne nok have del i midlerne. Jeg håber, at SF og andre vil arbejde for disse to forslag. Det skal også siges, at skal loven virke, så byggeriet bliver billiggjort, så det kan mærkes, og skal den ikke først og fremmest blive en støtte til spekulanterne, så må den snarest følges op af effektive jordlove, der bl. a. sikrer, at de samfundsskabte værdistigninger ikke går i private lommer.

Jeg skal til slut stille et par spørgsmål til boligministeren, som jeg håber han vil være i stand til at svare på her.

Det første spørgsmål er: hvor mange penge har kommunerne søgt om i henhold til loven? Jeg tror ikke, vi fik et tal, men derimod en udtalelse om, at midlerne sikkert nok strakte til, men der foreligger uden tvivl et tal, og det synes jeg folketinget skal kende.

Hvis der bliver tale om et merforbrug ud over de midler, der er afsat til beboerindskud — er det ikke 14 mill. kr.? — vil jeg spørge, om det så vil gå ud over de 124 mill. til byggeri og jordkøb, eller om ministeren vil foreslå fonden tilført ekstra midler.

Og endelig: hidtil har fondens midler ikke været anvendt til sanering og erstatningsbyggeri — det er der jo mulighed for efter loven — simpelt hen fordi der næsten ikke saneres. Jeg er bekendt med, at folketinget snart får forelagt et saneringslovsforslag, der skal sætte fart i saneringen. Vil bygge- og boligfonden så blive foreslået udvidet, så den bidrager til finansieringen af saneringsopgaverne, sådan som tanken vel oprindeligt var?

Jeg håber, at ministeren vil svare på spørgsmålene, og skal slutte med at understrege, at VS vil stemme for SF's lovforslag,

selv om vi synes, at det har et par skønhedspletter — de kan jo rettes — og selv om vi — vel i lighed med SF'erne, vil jeg tro — må erkende, at det er utilstrækkeligt.

Kai Moltke: Jeg kan selvfølgelig støtte det her af SF fremsatte lovforslag som et minimumskrav i den nuværende situation. Nu har jeg jo selv deltaget både i forhandlingerne om fonden og senere i selve udvalget, og der er den forskel mellem regeringspartierne holdning før og nu, at man dengang i udvalget erklærede, at det, man havde noget imod, var fondstanken, og at det, man ville se meget large på, ville være de midler, der blev stillet til rådighed til de virkelig nødvendige opgaver. Nu indvendte man, at fonden var noget, som lå fast, og at man ønskede lejlighed til hvert år at se på bevillingerne.

Se, fonds betyder kontinuitet, det betyder langtidsplanlægning, mens særlig nedskæring af de årlige bevillinger ud over, hvad der var forudset, betyder afbrydelse af kontinuitet og dermed afbrydelse i beskæftigelsesmuligheder, som ellers ville være til stede, og det er jo faktisk det, vi står over for nu. Og når man nu taler om de forskellige formål, ja, så kan vi ganske roligt sige, at med hensyn til alle de ting, som var forudset i loven i sin tid, er kravene voksende: indskuddene i de sociale selskaber er voksende, behovet for sociale lejligheder er voksende.

Det er den ene side af sagen. Byggeri og byggeplanlægning er den absolutte forudsætning for, at der virkelig bringes en hurtigere takt ind i byggeriet på et tidspunkt, hvor beskæftigelsen svigter. Det er den anden side af sagen.

Der tales om, at jordpriserne i øjeblikket er stagnerende. Nu hænger det vel sammen med hele rytmen og udviklingen i byggeriet, men vil det, hvis jordprisen virkelig er gunstig i øjeblikket, så ikke kunne betale sig både for samfundet, kommunerne og beboerne, om man netop i en sådan periode stillede midler til rådighed til udvidede og tilstrækkelige jordindkøb? For der er dog vel ingen, der tror på, at regeringens kommende jordlove ligefrem sigter imod at bringe jordpriserne varigt ned? Jeg nærer ikke den opfattelse af situationen.

[Kai Moltke.]

Endelig er der den fjerde kendsgerning, at jordfonden jo i det oprindelige forslag netop kombineredes med saneringen. Nu siger regeringen, at nu skal der for alvor sættes fart i saneringen, men hvad så med erstatningsbyggeriet? Hvis man hverken udvider rammen for de sociale selskaber eller udvider rammen for jordfonden, ja, så vil det jo være yderst vanskeligt at tilfredsstille disse behov fra et udgangspunkt, som siger, at man år for år må se på de praktiske behov, som kommer til at foreligge. Det, som burde være kontinuerligt, har vi fået bragt ind i en finanspolitisk overvejelse, som faktisk er blevet til en hæmsko for beskæftigelsen.

Jeg er fuldstændig enig i, at med det jordfondsforslag, som i sin tid gennemførtes, løstes ikke alle grundproblemerne, men vi kan vel også være enige om her i salen, at det, som er sket siden januar måned, har gjort større midler, grundig gennemgang af egnsudviklingsplaner og fremme af byggeri mere nødvendig end nogen sinde før, og ud fra disse præmisser skal vi som foreløbig forholdsregel støtte det lovforslag, som er fremsat af SF.

Ordføreren for forslagsstillerne (Arne Larsen): Socialistisk folkepartis forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 1. april 1968-31. marts 1969 angående statens bygge- og boligfond kan man jo ikke påstå har fået nogen særlig velvillig modtagelse af alle partier i det høje ting. Såvel boligministeren som ordførerne for regeringspartierne vender sig mod denne udvidelse af loven og lovens bevillingsmæssige rammer, og det finder vi er meget, meget beklageligt. Jeg finder også, at det må være i direkte modstrid med de ønsker og krav, som jeg godt tør sige at meget brede kredse af befolkningen har netop på disse områder.

Vort forslag går ud på at redressere den nedskæring af fondsmidlerne, som var en af de første handlinger, den borgerlige regering foretog sig, efter at den var kommet til magten efter valget i januar 1968. Det var ved lovens gennemførelse forudsat, at der skulle bruges 400 mill. kr. i finansåret 1968-69 og 500 mill. kr. årligt i de følgende finansår til lovens formål. Det blev omgående nedskåret til 138 mill. kr. i det

første finansår og 150 mill. kr. i de næstfølgende år. Mit parti og også socialdemokratiet vendte sig dengang meget stærkt mod denne nedskæring af bygge- og boligfondsmidlerne, idet vi netop befrøgtede, at det ville komme til at gå ud over byggeriets udvikling; og at hvis man nedskar fondens midler, ville man ikke opnå det, som bl. a. var hensigten: at føre en tilfredsstillende bolig- og jordpolitik, således at man fik angrebet det store problem, der hedder de kolossale stigninger i jordpriserne.

Vi har, siden regeringen kom til magten, også set den stramning af finanspolitikken, som har fundet sted, og som visse ordførere i dag afgjort mener at man bør fastholde. Det vil altså sige, at vi kan forudse, at arbejdsløsheden sandsynligvis vil stige. De sidste tal her, som er offentliggjort i går, viser jo en arbejdsløshedsprocent på 2,9 mod en arbejdsløshedsprocent på 1,9 sidste år, altså en stigning på ca. 50 pct. Men hvad værre er, det tegner til væsentlige stigninger i arbejdsløshedsprocenten, ikke alene når den sæsonmæssige stigning finder sted, men også derudover.

Hvis man undersøger arbejdsløshedens fordeling, viser det sig allerede i dag, at meget store grupper f. eks. inden for bygningsarbejderne er arbejdsløse, og især er det galt inden for de ufaglærtes områder, hvor f. eks. i København ca. 10 pct. af de ufaglærte bygningsarbejdere går arbejdsløse. Det er en følge af, at der ikke er sket den udvikling i boligbyggeriet, som man kunne ønske, og det har altså regeringens politik medført. Vi har set, at det påbegyndte byggeri er faldet ganske væsentligt, med ca. 10 pct., og det er klart, at det giver sig udslag i arbejdsløshed inden for disse fag.

Man siger, at denne udvidelse af bygge- og boligfondens midler ikke vil have beskæftigelsesmæssig betydning i større udstrækning. Det tror jeg ganske afgjort den vil, for det, som er forudsætningen for at få et tilfredsstillende byggeri i gang, er jo i første række, at man har jorden, at man har de områder, hvor man skal bygge boligerne, og derfor er fondens midler jo netop meget nødvendige til støtte for kommunerne til jordopkøb.

Det påstås også — jeg tror, det var hr. Arne Christiansen, der var inde på det —

[Arne Larsen.]

at jord- og bygningspriserne var for nedadgående eller var stagnerende. Jeg har haft lejlighed til som vurderingsmand i København at se lidt nærmere på de problemer, der er i forbindelse med omvurderinger, og priserne er afgjort ikke faldende; tværtimod ligger vurderingspriserne for ejendomme i dag mere end 50 pct. over vurderingspriserne ved den 13. alm. vurdering i 1965. Det er den udvikling, vi i hvert tilfælde kan se ganske tydeligt her i Københavnsområdet, og det synes jeg er nærmest forfærdeligt at konstatere.

Derfor var der meget god plan i, at netop denne lov blev gennemført, selv om jeg skal indrømme over for hr. Sigsgaard, at denne boligfond selvfølgelig ikke var eller er i overensstemmelse med de synspunkter, som socialistisk folkeparti havde, og ikke i overensstemmelse med de lovforslag, som vi fremsatte 3 gange. Det er fuldstændig rigtigt, for de gik jo videre; de gik jo på en finansiering og en støtte til finansieringen af selve boligens opførelse. Det koster mange penge, og derfor var det nødvendigt, at fondens midler kom op på ca. 1 milliard kr. Men det lykkedes jo trods alt at få dette lovforslag igennem i folketinget. Fonden har begrænsede muligheder og et begrænset sigte, men trods det, at den har et begrænset sigte, kan den få en ganske væsentlig betydning for spørgsmålet om erhvervelse af jord, for spørgsmålet om byggeomdning af arealerne, anlæg af hovedkloakledninger og andre nødvendige ledningsanlæg, rensningsanlæg osv. osv. Vi ved, at der er kolossale behov på disse områder, og at det er nødvendigt, at kommunerne får støtte her.

Boligministeren siger, at kommunerne tilsyneladende ikke har synderligt behov for fondens midler. Det vil jeg altså tillade mig at betvivle, for jeg tror, at den bevillingspraksis, man er slået ind på, ikke er tilfredsstillende for kommunerne, og at man bør se noget nøjere på den. Lovens formål var jo dels opkøb af jord, dels byggeomdning, men den har jo også et par andre formål; bl. a. støtte til beboerindskud, men derudover også hjælp til at forbedre gamle ejendomme og til erstatningsbyggeri ved sanering. Her er altså nogle væsentlige områder, som denne lov kunne sættes ind

på, og jeg gad vide, hvor meget den især på de to sidste områder er blevet udnyttet, og hvor meget kommunerne her har haft mulighed for at udnytte denne lovgivning. Jeg tror nemlig, at der er et meget stort behov for denne lovs midler, og jeg vil tro, at det så ganske afgjort er nødvendigt at sætte fondsmidlerne i vejret.

Da vi i sin tid behandlede lovforslaget, kunne den daværende boligminister, hr. Kaj Andresen, uimodsagt oplyse, efter at man havde fået oplysningerne ind fra kommunerne, at der var et behov alene for kloakerings- og rensningsanlæg på ca. 3 milliarder kr. inden for en 10 års periode, og når man så ved, hvad grundpriserne er oppe på i øjeblikket, så ved man, at mindst lignende beløb må være nødvendige for at erhverve de nødvendige arealer til byudvikling. Tænk bare alene på Køge Bugt-området og den planlægning, vi her er inde i, hvilke store behov kommunerne her har for midler til at erhverve den nødvendige jord.

Ja, der har også været et par bemærkninger om det finanspolitiske. Vi er da helt klar over, og ved fremsættelsen af dette lovforslag har SF været helt opmærksom på, at det var et forslag, der på sin vis ville koste penge. Sund borgerlig indstilling vil naturligvis få pæne borgerlige og liberalistiske indstillinger til at spørge: hvor skal pengene egentlig komme fra? Enhver ved da, at såfremt staten ligesom en købmand skal bruge flere penge, så må de skaffes gennem større indtægter. Og hvor skal de større indtægter så komme fra, spørger man. Fra større skatter eller ved at staten låner yderligere penge? Det er selvfølgelig en måde at anskue problemerne på, og det er gennem tiderne blevet kaldt den sunde finanspolitik, og nu kalder man det også den stramme finanspolitik.

Det burde være overflødigt at fremhæve, men som vi har sagt det gang på gang, sidst under åbningsdebatten af mit partis ordfører, hr. Aksel Larsen, er synspunktet netop i denne situation helt forfejlet. Der er ikke tale om, at staten skal skaffe penge. Såvel finansministeren som andre er faktisk glade over, at man har forvandlet et overskud på finansloven til et underskud; det forstyrrer tilsyneladende ikke finansministerens nattesøvn. Så længe vi

[Arne Larsen.]

har den store arbejdsløshed, vi har — og der er ikke meget, der tyder på, at den vil gå ned, det kan oven i købet befrygtes, at den vil stige — så længe vi har denne store arbejdsløshed, som skyldes dårlige konjunkturer og ikke kan karakteriseres alene som strukturarbejdsløshed, så må det efter vor opfattelse være statens opgave gennem sin finanspolitik at sørge for, at købekraften i befolkningen forøges. Det er den eneste måde, hvorpå man her og nu kan gøre noget for beskæftigelsen. Derfor netop dette lovforslag, som altså går ud på, at statens udgifter forøges, men at det sker ved, at der foretages underbalancering på statens budget, og at dette må være nødvendigt, indtil denne arbejdsløshed er forsvundet.

Derfor kan jeg stadig væk kun så varmt, det er mig muligt, anbefale, at socialistisk folkepartis forslag gennemføres. Jeg er selvfølgelig — man bør jo være taknemlig for lidt — taknemlig for, at boligministeren vil være med til at se på en hel række af de problemer, som er rejst i forbindelse med bolig- og byggefondens udlånsmidler, og at man kan studere dem i udvalg, men der er jo tilsyneladende ikke meget, der taler for, at de borgerlige partier i alle tilfælde på nuværende tidspunkt er beredt til at lade sig overtale til en udvidelse af fondsmidlerne, og det var jo det, vi tilsigtede med lovforslaget. Men trods alt håber jeg på, at vi gennem udvalgsarbejdet også vil have mulighed for at overbevise de øvrige partiers ordførere om, at det er nødvendigt, at denne lovs fondsmidler udvides i betragtelig grad.

Boligministeren (Hastrup): Jeg har en enkelt bemærkning til hr. Kaj Andresen, som talte om en voldsom nedskæring. Ja, det er selvfølgelig rigtigt, at i forhold til det finanslovforslag, der forelå, er der tale om en meget betydelig reduktion af bevilningsforslaget, men i forhold til, hvad der tidligere år er anvendt til dette formål, er der tale om en betragtelig stigning fra i fjor til i år, og når man ser hen til de mulig-

heder, der har været for at disponere også med henblik på arbejder, der kunne igangsættes i de kommende år, er der rent faktisk tale om en meget væsentlig forøgelse af det offentliges indsats på dette område. Jeg vil også gerne sige, at selvfølgelig må dette bedømmes i forhold til likviditetssituationen, og likviditetssituationen for kommunerne er i dette øjeblik bedre, end den var på det tidspunkt, da boligfundsloven var til behandling her i folketinget.

Hr. Sigsgaard stillede mig nogle spørgsmål, og et af dem kunne jeg måske besvare i forlængelse af disse bemærkninger til hr. Kaj Andresen. Der foreligger med hensyn til udlån til grundmodning og arealkøb i øjeblikket af bevilgede lån og lånesager under ekspedition i alt sager til et samlet beløb af 310 mill. kr. Da retningslinjerne er den, at der udlånes halvdelen af beløbet, ca. 50 pct., vil det altså sige, at bag disse 310 mill. kr. skulle der ligge ansøgninger fra kommunerne — jeg beder om, at tallene tages med forbehold, jeg er rede til at give dem nøjere og grundigere under udvalgsbehandlingen — på ca. 620 mill. kr. Dette beløb drejer sig om hele 5 års perioden, idet det er klart, at tyngdepunktet ligger i de to første år, nemlig finansåret 1968-69 og finansåret 1969-70. Derudover har vi sager til vel rundt regnet 150 mill. kr., som er de sager, der repræsenterer afslagene, og som ikke er under ekspedition, fordi de altså er faldet uden for retningslinjerne for det, man mener, man har kunnet give lån til. Det er sådan nogenlunde situationen. Jeg kan sige, at det gik jo langsomt i gang, det vil hr. Kaj Andresen også kunne bekræfte. I den periode, han sad både som boligminister og som administrator af boligfundsloven, var det kun et meget beskedent antal lån, der kunne bevilges, simpelt hen fordi sagerne skulle ind, og sagerne skulle behandles. Derfor kan vi sige, at der er en tendens til, at antallet af bevilgede sager stiger, og det vil altså også være tilfældet i de kommende år.

Hr. Sigsgaard stillede mig endvidere det

[Boligministeren.]

spørgsmål, hvordan det ville forholde sig, hvis der blev tale om et merforbrug ud over de 14 mill. kr., der er beregnet til lån til indskud. Dertil kan jeg svare, at de 124 mill. kr. på indeværende finansårs budget er båndlagt til grundmodning og til arealerhvervelse, og det vil altså sige, at hvis det øvrige beløb ikke strækker til, må der søges en ekstra bevilling. Jeg kan ikke på nuværende tidspunkt oplyse om, hvorvidt det vil kunne strække til, men det er min formodning, at det kan det. Det samme gælder i øvrigt med hensyn til de følgende år. De 150 mill. kr. er båndlagt til de nævnte formål.

Endelig spurgte hr. Sigsgaard mig, om det var hensigten at komme med særlige foranstaltninger til støtte — sådan forstod jeg det — af genhusningsproblemet i forbindelse med saneringsreformen. Dertil kan jeg sige, at lovforslaget jo ikke er fremsat i folketinget endnu, men det er regeringens hensigt i denne forbindelse at fremsætte forslag om en forsøgelse af det rentesikrede byggeri, altså det offentligt støttede byggeri, for at lette selve problemet med at fremskaffe erstatningslejligheder.

Må jeg sige med hensyn til hr. Arne Larsens bemærkninger om Københavnsegnen, at jeg havde i og for sig også den forhåbning, at denne lov ville kunne være en virkelig god hjælp for Københavnsegnen, og det har den selvfølgelig også været, men det har egentlig undret mig, at der ikke er kommet flere lånesager ind fra Københavnsegnen, end tilfældet har været, for det er jo helt klart, at det er her, en kraftig indsats på byggemodningsområdet i særlig grad kan give sig prisstabiliserende udslag og i det hele taget virke positivt.

Flere bemærkninger tror jeg ikke jeg har ud over denne ene til hr. Arne Larsen, som selv rejste spørgsmålet om, hvor man skal skaffe pengene fra. Ja, regeringen har naturligvis ikke den opgave at skaffe pengene til lovforslag, som den ikke fremsætter, navnlig lovforslag, som måske ikke vedtages, men det vil jo nok være vanskeligt for hr. Arne Larsen at fremskaffe pengene, hvis hans parti fortsætter med at fremkomme med forslag om at reducere statens indkomster så voldsomt, som de hidtil fremsatte forslag har tilsigtet det.

Kaj Andresen: En bemærkning til hr. Sigsgaard. Vi fik jo den interessante oplysning fra hr. Sigsgaard, at et andet boligfondsforslag, en anden formulering af boligfonden, i sin tid ville kunne have sikret det, hr. Sigsgaard kaldte det socialistiske flertal. Men det kan da nok ikke være denne mangel, der har medført, at hr. Sigsgaard ikke engang har kunnet holde sammen på de 4 mandater, han fik ved sidste valg, og derfor har jeg ikke megen tro på, at det med et andet boligfondsforslag kunne være lykkedes. Det reelle er jo, at vi via rentesikringsordningen og via boligfondsforslaget fik løst de to problemer: at sikre en lav rente for en stor del af nybyggeriet og gennem boligfundsloven at gøre forsøg på at modvirke grundprisstigninger. Begge dele, høj rente og grundprisstigninger, var medvirkende til stigende boligpriser. Jeg vil også nok spørge med hensyn til udtrykket „den mest reaktionære boligpolitik, der findes“ — det er det udtryk, hr. Sigsgaard bruger — om hr. Sigsgaard tænker på rentesikringen i socialt byggeri, der sikrer en nedsættelse af lejen med 25 pct., eller på den boligsikringsordning, som jeg næppe tror der findes noget andet land, der har mage til som en social- og familievenlig boligtilskudsordning.

Må jeg lige gøre et par bemærkninger til boligministeren, der siger, at finansieringen har jo hidtil været et kommunalt anliggende. Ja men det var jo netop sådan set det, der var meningen med det her, at vi skulle søge at klare problemet, også for de udviklingsområder, hvor man ikke har et befolkningsunderlag, der er tilstrækkelig stort til at klare den rivende udvikling, vi kommer ind i, ved fra det offentlige side at stille midlerne til rådighed. Det er jo ikke tilstrækkeligt at sige, at det er lettere at låne i dag end for nogle måneder siden, for hvis spørgsmålet om de flere midler, der er til rådighed, er skabt ved en nedsættelse af aktiviteten i samfundet, er det jo ikke vældig meget værd. Det var jo netop det, vi også skulle sikre med boligfonden, at fastholde aktiviteten, ikke blot aktiviteten i selve byggemodningen, men den deraf følgende aktivitet i byggesektoren.

Så siger boligministeren, at man klarer de 50 pct. lånetilsagn ved at strække midlerne osv. Ja men det er jo ikke det, der

[Kaj Andresen.]

er formålet med boligfonden. Den har jo i sig selv det sigte, at den skal være et aktivt middel til en langsigtet jordpolitik. Den skal på længere sigt give mulighed for, at de jordlove, som vi altså nu får at vide at vi får, skal kunne virke. Der skal være en ramme, så kommunerne har mulighed for at sikre sig både arealer og byggemodning. Jeg er ikke spor i tvivl om, at der nok skal komme tilstrækkelig mange ønsker.

Det er naturligvis udmærket, at boligministeren giver tilsagn om at ville forhandle om disse ting, men jeg håber, at der også er realiteter i disse forhandlinger, for jeg tror, boligministeren får behov for midler af en helt anden størrelsesorden end den, der hidtil har været tale om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til finansudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Det er meddelt mig, at medlem af folketinget *Krog Hansen* ønsker at udtræde af udvalget angående den af statsrevisorerne afgivne betænkning over statsregnskabet. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Krog Hansen* har vedkommende gruppe udpeget *Vivike*, som herefter er valgt.

Medlem af folketinget *Skovmand* har meddelt mig, at han ønsker til handelsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvor stor en del af den danske import fra Portugal er omfattet af de særlige begunstigelser, som Danmark har givet Portugal inden for EFTA?“

Medlem af folketinget *Skovmand* har meddelt mig, at han ønsker til handelsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvilke danske firmaer har foretaget investeringer af betydning i Portugal samt de portugisiske besiddelser i Afrika, og hvor store er disse investeringer, og har der fra den danske stats side været

ydet nogen form for støtte til disse investeringer?“

Spørgsmålene vil blive optaget på dagsordenen for tingets spørgetid onsdag den 30. oktober.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 23. oktober kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om avancestop.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om anmeldelse af vejledende priser m. v.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om avancestop [af Poul Dam m. fl.].

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om vejledende priser og om prisstop for tjenesteydelser [af Poul Dam m. fl.].

6) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af et folketingsudvalg til behandling af en række trafikpolitiske problemer.

7) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg til modtagelse af oplysninger angående arbejdet med rationalisering af statsadministrationen [af Ib Thyregod m. fl.].

8) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger vedrørende de indkaldte værnepligtiges økonomiske og sociale forhold [af Søgaard m. fl.].

Mødet hævet kl. 15.30.

14. møde.

Onsdag den 23. oktober kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om dansk indfødsret.

I skrivelse af dags dato meddeler handelsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om garantier eller lån til bygning af mindre fragtskibe og

forslag til lov om krigsforsikring af fast ejendom og løsøre.

I skrivelse af dags dato meddeler ministeren for offentlige arbejder, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om museumsbaner.

I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af ligningsloven, forslag til lov om investeringsfradrag i egnsudviklingsområder,

forslag til lov om ændring af toldloven, forslag til lov om fornyelse af et statspræmieobligationslån

og forslag til lov om statsgaranti for obligationslån optaget af Færøernes Realkreditinstitut.

Med skrivelse af 22. oktober d. å. har handelsministeren fremsendt den af eksportkreditrådet i henhold til § 3, stk. 6, i lov om Danmarks erhvervsfond afgivne beretning om rådets virksomhed i finansåret 1967-68. Eksemplarer er omdelt.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Indenrigsministeren (Poul Sørensen): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om dansk indfødsret.*

Forslaget er foranlediget af nogle af Nordisk Råd vedtagne rekommandationer, nr. 12/1960 og nr. 1/1964, hvorefter der skal søges gennemført lempelser i den bestående adgang for nordiske statsborgere til at erhverve statsborgerret i en anden nordisk stat.

Lovforslaget tilsigter dels — i overensstemmelse med rekommandationerne — at gøre det lettere for statsborgere fra andre nordiske lande at få dansk indfødsret, dels at bringe den danske indfødsretslov i overensstemmelse med bestemmelserne i en af De Forenede Nationer i 1961 vedtaget konvention om begrænsning af statsløshed.

På ét vigtig punkt er de omtalte rekommandationer allerede blevet taget til følge, idet indenrigsministeriet efter forhandling med folketingets indfødsretsudvalg den 6. juni 1968 har udsendt et nyt cirkulære om meddelelse af dansk indfødsret ved naturalisation, hvorved opholdsfristen for statsborgere fra de andre nordiske lande blev nedsat fra 7 til 3 år. Indfødsretsudvalgets formand, fru Ellen Strange Petersen, har i folketingets møde den 14. maj 1968 gjort nærmere rede for indholdet af dette cirkulære, og jeg kan herved henvise til Folketingstidende 1967-68, 2. samling sp. 2831-33.

Som en konsekvens af denne forkortelse af opholdsfristen ved naturalisation indeholder det nu forelagte forslag i sin § 1, nr. 4, en bestemmelse om, at statsborgere i andre nordiske lande kan erhverve dansk indfødsret ved afgivelse af erklæring herom over for overøvrigheden allerede efter 7 års ophold her i landet, medens der hidtil har været krævet 10 års ophold.

Ifølge indfødsretslovens § 3 i dens nugældende affattelse kan personer, der er født af udenlandske forældre her i landet, og som har levet her i hele deres barndom og ungdom, erhverve dansk indfødsret ved at afgive erklæring herom over for overøvrigheden mellem deres 21. og 23. år, og under visse betingelser allerede efter at de er fyldt 18 år. Ifølge FN-konventionen skal der indrømmes personer, der er statsløse, adgang til at erhverve statsborgerret i det land, hvori de er født, ved at afgive erklæring herom, når blot de i løbet af deres barndom og ungdom har haft et samlet ophold i fødelandet på 10 år. Det foreslås derfor i forslaget § 1, nr. 1, at opholdskravene i ind-